

De Bietenteler

Jaargang 1 | nr 2 | december 2014

Hét vakblad voor de Nederlandse bietenteler

Bestelling suikerbietenzaad 2015

Beet Europe 2014 in Polen

Op bezoek bij Ad Hanse in Nagele

Driedubbele bescherming: it's all in the seed.

LIESELOTTA KWS

- Rhizoctonia resistant
- Bietencysteaaltjes resistant
- Aanvullend rhizomanie resistant

www.kwsbenelux.com

KWS

Seeding the future
since 1856

Voorwoord

Beste bietenteler,

'15- 15- 15', weet u het nog? Op alle kringvergaderingen in 2011 werd vreemd opgekeken toen deze uitspraak van Frans Tijink, directeur van het IRS, werd gedaan: "15 ton suiker per hectare in 2015 tegen € 15,00 per ton variabele kosten". "Dat is niet haalbaar", zo luidde de reactie uit de zaal. Nu in 2014 lijkt deze prognose juist te zijn want de 15 ton wordt waarschijnlijk gehaald. Een prestatie van formaat en een stevig compliment voor de Nederlandse bietenteler. Dit geweldige resultaat betekent wel dat de te veel geproduceerde suiker wordt doorgeschoven. Dit is dan de eerst geproduceerde suiker in 2015.

In deze editie van De Bietenteler staat de schijnwerper op de nieuwe rassen voor 2015. Het blijkt dat er de komende jaren nog steeds ruimte is voor opbrengstverbetering, door verhoging van de suikeropbrengst en door het inkweken van (meervoudige) resistenties. Zonder rhizoctonia -, aanvullende rhizomanie - en BCA resistenties, zou op veel plaatsen in ons land de teelt van suikerbieten niet meer mogelijk zijn.

Het vervallen van de suikerregeling heeft al geleid tot een nieuwe stelling: '18-18-90', u kent hem waarschijnlijk al. Hiermee wordt verwezen naar de uitdaging om in 2018, 90 ton bieten per hectare te produceren met 18% suiker (=16 ton suiker). We zullen zien wat de toekomst ons brengt.

In 2018 weten wij hoe de vlag erbij hangt. Linksom of rechtsom, de suikerhervorming dwingt ons allemaal tot een zo efficiënt mogelijke bietenteelt. Het wordt een innoverende periode richting 2017 en daarna. Tenslotte wensen we de telers die nu nog moeten leveren veel succes met het bewaren en afleveren van de suikerbieten van campagne 2014 en voor u allen, veel voorspoed maar bovenal een goede gezondheid voor het nieuwe teeltjaar 2015.

Redactie 'De Bietenteler'

Inhoud

Bedrijfsreportage 2017 komt steeds dichterbij en daarmee het afschaffen van het suikerquotum. Om te leren hoe men in de polder hiermee omgaat, bezochten we het bedrijf Hanse in Nagele. Maximale zorg (liefde) voor de grond als basis voor een rotsvast vertrouwen in de toekomst.

4

Zaadbestelling 2015 Eén van de belangrijkste managementbeslissingen in de teelt van suikerbieten is de rassenkeuze. Enkele handvatten voor een wel overwogen besluit.

8

Beet Europe 2014 Polen Het gemis aan een gekwalificeerd onderzoeksinstituut maakte dat er geen metingen werden verricht waardoor het wedstrijdelement ontbrak. Dit, plus het trieste weer, maakte dat er ruim 50% minder bezoekers waren.

12

Actua Time Lapse.

We volgen het perceel van De Bietenteler nr. 1 verder in het seizoen: ook hier een ongekend hoge suikeropbrengst. En dat op zandgrond met een dubbelresistent ras rhizomanie/ rhizoctonia.

16

Column De column wordt deze keer geschreven door Desi Dingemans, partner van Cees Dingemans te Dinteloord in Noord-Brabant.

17

Actua Hoe staat het met de concurrentiepositie van de Nederlandse suiker voor de wereldwijde bio-based industry? Een onderzoek van Deloitte voor Suikerunie en Rabobank.

18

Colofon

Oplage
Editie Nederland: ca. 10.000 ex

Layout, druk
Drukkerij Leën
www.leen.be

Coördinatie
Comevent
Schoolstraat 20
2240 Massenhoven
www.comevent.be

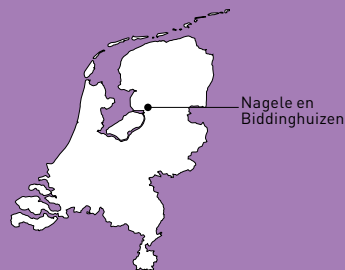
Redactiesecretariaat
info@debietenteler.com

Afgifte kantoor
Nederland: Sittard

Redactie en fotografie
Akkerbouwvoorlichting
en -communicatiebureau
J. Schoonbroodt

Boerderij Ad Hanse in Nagele

Achter het woonhuis van Ad en Ietje staat sinds kort een nieuwe kistenbewaarpplaats voor de pootaardappelen

Rotsvast vertrouwen in de toekomst

Op weg naar de plaats Nagele in de Noordoost Polder voor een ontmoeting met onze gesprekspartner voor 'De Bietenteler' ondergaat men het gevoel van de naderende winter. De meeste percelen liggen, of worden, op wintervoor geploegd en de laatste bieten gaan de grond uit. De bewolkte lucht, de laaghangende wolken en de motregen doen de rest. Of anders gezegd: 'De polder gaat slapen'.

Aan de Ketelmeerweg ligt de (net verbouwde) boerderij van familie Hanse op twee kavels van samen 49 hectare. Hier woont Ad (56) met zijn vrouw Ietje en hun twee dochters. Het betonnen kavelpad loopt helemaal door tot aan de dijk van het Ketelmeer. Ook de Ketelmeerbrug is vanaf dit kavelpad goed zichtbaar. Ad

is één van de drie maten in de maatschap. De andere twee zijn Johan en Henri. Die wonen op en bij de tweede boerderij die door de maatschap wordt geëxploiteerd, bij Biddinghuizen in Oost-Flevoland. Co, de vierde zoon, werkt bij een mechanisatiebedrijf waar onder ander de 5 Deutz tractoren vandaan komen.

De drie
broers hebben
een rotsvast
vertrouwen
in de toekomst.
Op termijn
moeten 9 miljard
mensen
kunnen eten.

Hier ligt 20 ton suiker per ha

Historie

De familie Hanse komt oorspronkelijk uit de provincie Zeeland, meer concreet Noord-Beveland uit de buurt van de Zeelandbrug. Hier beboerde de vader van Ad, Johan, Henri en Co een akkerbouw annex fruitteeltbedrijf. In het kader van een ruilverkaveling vertrokken vader en moeder Hanse met hun 4 zonen in 1969 naar Biddinghuizen, de boerderij waar Johan nu woont. Deze boerderij draagt de mooie naam 'Landlust' en is 56 hectare groot. Daar start hij met alleen akkerbouw op basis van een traditioneel bouwplan: suikerbieten, aardappelen, uien en graan.

Ad (op trekker) en Johan met veel aandacht voor de witlofpennenoogst

De liefde voor de akkerbouw wordt doorgegeven aan 3 van zijn zonen. Die volgden alledrie een agrarische opleiding in de polder. In 1980 komt Ad, die dan 22 jaar is, in het bedrijf. Dit is ook het moment dat vader Hanse besluit om er een tweede bedrijf bij te kopen. Dat wordt de cultuurboerderij aan het Ketelmeer, nu bewoond door Ad en zijn gezin. Dit bedrijf telt 49 hectare. Samen dus 105 hectare en een mooie basis voor de drie broers, die van plan zijn om samen te gaan boeren. Dit proces verloopt geleidelijk vanaf 1987. Op basis van het arbeidsaanbod wordt in 2000 besloten om zich weer te oriënteren op bedrijfsvergroting, maar dan op huurbasis. Hierdoor varieert de huidige te 'beakkeren' oppervlakte van 125 tot 150 hectare.

Productiefactor grond

De rode draad door het interview is de grond als belangrijkste productiefactor. "Hierop moeten we namelijk, voor drie gezinnen, een liefst goede boterham verdienen," aldus onze zegsman. "Grond verwen je dan ook niet gauw te veel," moeten we weten. Met deze stelling in ons achterhoofd is te begrijpen dat de broers, met uitzondering van het witlof zaaien (op ruggen) alles zelf doen met relatief licht materiaal. Je vindt er dan ook geen drieassige kiepers. Bij maat-

schap Hanse stopt het met 12 ton. Door deze constructie van arbeid en machines is het bijna altijd mogelijk de juiste dingen op het juiste moment te doen, en komt het nagenoeg niet voor dat de structuur geweld wordt aangedaan. Ook leidt deze manier van werken volgens 'plantenteler Ad' tot een goed evenwicht tussen de vele bewoners van de bouwvoor (schimmels, nematoden, bacteriën en dergelijke). Het bedrijf heeft dan ook geen last van bodemgebonden plagen.

Een ander vermeldenswaardig feit is de verzanding van de boerderij in Biddinghuizen. Bij de vergroting van het teeltareaal kwam ook de wens om het bouwplan te intensiveren en dat kan het best op lichte grond. Door het diepploegen werd de bouwvoor sterk verzand en zakte het percentage slib van 60 naar 15%. Enerzijds leidde dit tot de mogelijkheid om o.m. witlof en snackpeen en soms ook bloembollen in het bouwplan op te nemen, anderzijds ontstonden problemen met stuiven in het voorjaar. Ter bestrijding van dat laatste wordt er, in de daarvoor gevoelige gewassen, een stuifdek van zomergerst

ingezaaid. Het bouwplan bestaat momenteel uit suikerbieten, poot- en consumptieaardappelen, uien, graan, witlof en snackpeen. En zoals gezegd, van tijd tot tijd bloembollen. Het grote voordeel ligt volgens Ad in het feit dat de gewassen uiteindelijk in de klei groeien en dan gaat het 'als de brandweer'.

Als men praat over bescherming van de structuur, dan zegt men met net zoveel woorden: 'maximale aanvoer van organische stof'. Hoe verleidelijk vanuit de prijs dan ook, Ad Hanse zal nooit stro verkopen. Daar is hij erg stellig in, want dit stro is in combinatie met maximaal in te zetten groenbemesters en de varkensdrijfmest (20 kubieke meter per hectare na tarwe en gehakseld stro) de basis van de bodemvruchtbaarheid van beide bedrijven.

Een super product, nu de prijs nog

Ten slotte komt bij dit onderdeel nog de bandenspanning aan de orde. Hier wordt op beide bedrijven bewust mee gewerkt, want het is Ad bekend dat je met brede banden weliswaar veel kunt opvangen, maar dat dit wel leidt tot verdichtingen die steeds dieper komen te liggen en die dan niet meer zijn op te heffen. Dus, en dat is de boodschap: 'licht materiaal en zo laag mogelijke bandendruk'.

De bietenteelt

In het vakblad voor de Nederlandse bietenteler besteden we in de bedrijfsreportages uiteraard extra aandacht aan de bietenteelt op dit bedrijf. Als we bij Ad dit onderwerp aanspreken, wordt duidelijk dat we een gevoelige snaar hebben getroffen. Enthousiast laat hij ons weten dat dit het enige gewas op het bedrijf is waarbij jaarlijks kan worden gerekend op een meeropbrengst. Hij neemt ons mee naar het begin in de jaren tachtig, toen je blij moest zijn met een suikeropbrengst van 10.000 kilo per hectare. Nu zaaien ze al uit op 17.000 kilo per hectare. In 2014, en hij heeft het al enkele keren nagerekend want hij kan het zelf niet geloven, staat de teller op ruim 20.000 kilo suiker per hectare. Relativerend komt er achteraan dat hij met deze opbrengst niet alleen staat in de polder. Er zijn meer collega's die dit halen en sommigen ook nog meer, maar dan nog. De maatschap Hanse is in ieder geval duidelijk

Typerend voor een cultuurboerderij in de NOP

onder de indruk van de prestaties van de Beta Vulgaris in Nagele en Biddinghuizen. Tijd voor een beschrijving van de teelt.

De suikerbieten komen bij de maatschap, in een 1:6 rotatie, na de poot-aardappelen. Deze ruimen vroegtijdig het land en worden zonder structuurschade gerooid. Daarna een gele mosterd die alle ruimte krijgt om zich maximaal te ontwikkelen. Kalk, voor suikerbieten toch heel belangrijk, hoeft op deze bedrijven nog steeds niet te worden gestrooid. Ondanks

Ketelmeerbrug duidelijk zichtbaar vanaf kavelpad

het feit dat de hoofdgrondbewerking nog steeds gebeurt met een 5-schaar ploeg koos Ad dit jaar toch voor een krukasspitter. Het idee was dat dan de aardappelen, waarvan er nogal wat waren achtergebleven, beter zouden kunnen bevriezen. Op basis van ervaring strooit Ad alleen KAS, en wel 200 kilo vóór zaai en 150 à 200 kilo in het 6-blad stadium. De kali gaat als bouwplanbemesting naar de pootaardappelen. Als de grond dan bekwaam is om te worden bezaaid wordt de sneleg (4,5 meter breed) tweemaal ingezet met een snelheid van 10 à 12 km per uur. Het zaaibed ligt er dan prachtig bij. Gezaaid wordt met een Hassia op 20 cm in de rij. De onkruidbestrijding wordt rondgezet met 4 LDS-bespuitingen. Bij

de bestrijding van bladschimmels, aldus onze zegsman, is vooral de eerste bespuiting van belang. Hier kun je dus beter iets te vroeg zijn dan te laat, en bij de aansluiting naar de tweede niet teveel toegeven op de termijn van 3 à 4 weken. In totaal heeft Ad drie keer gespoten en nog zitten er enkele kleine cercospora haarden in het nog te rooien perceel, moet hij tot zijn spijt toegeven. We constateren uit de discussie dat hij dat erg vervelend en storend vindt. Desgevraagd geeft Ad aan dat men

op beide bedrijven nog geen last heeft van stemphylium en dat men in Nagele ook nooit hoeft te beregenen. Vanuit het Ketelmeer is er voldoende druk op het grondwater. Anders is het in Biddinghuizen: hier is de grond verzand en dat leidt tot de mogelijkheid van stuifschade in het voorjaar (stuifdek inzaaien) en meer kans op aaltjes. Dit brengt ons op het onderdeel van de rassenkeuze. Hier is Ad erg beslist. De opbrengstvermeerdering in de loop der jaren is te danken aan de jaarlijkse genetische verbetering van het rassenpakket. Op dit bedrijf worden rassen gezaaid met oranje zaadjes en daar is men zeer tevreden over. In Nagele koos men voor Corvinia en in Biddinghuizen, vanwege het aaltjesrisico,

voor Lisanna KWS. Het resultaat is inmiddels bekend.

Ook bij de oogst blijkt weer de aandacht voor grond en structuur. Hiervoor wordt een bejaarde Riecam RBM 230 ingezet met een kleine tussenbunker. Met de genoemde 12-tons kippers worden de bieten vervolgens naar het erf gereden. 50% van het areaal gaat vroeg weg, o.m. ook vanwege de structuurbescherming, en 50% laat, maar deze worden wel liefst voor 15 november aan de hoop gelegd. Vermeldenswaard hier is de verzuchting van Ad: "Als het aan mij lag, werden de bieten gerooid met een 4 rijige bunkerrooier."

Als gevolg van de zeer hoge suikerproductie zal een aanzienlijk deel moeten worden doorgeschoven naar 2015. Voor de maatschap Hanse betekent dit 4 hectare bieten minder. De vrijkomende grond wordt verhuurd aan een (peren-) boomkweker.

Kennisverzameling

Een beetje tot onze verrassing is onze gesprekspartner niet lid van een studieclub of iets dergelijks. Hij plukt de kennis van nieuwe ontwikkelingen overal vandaan. Eén van de belangrijkste bronnen vormt de vaklitera-

tuur, die volledig wordt uitgeplozen. Daarnaast zijn ook de bedrijfseconomische vergelijkingen van de accountant interessant. Omdat Ad leeft voor de boerderij heeft hij ook nooit bestuurlijke aspiraties gehad. Stelling: "Wie goed bestuurlijk actief is, kan nooit voor de 100% goed boer zijn" en dus "Laat mij maar lekker thuis werken." In dat kader krijgt Suiker Unie en ook het IRS een grote pluim. Rondom de bietenteelt staat alles goed op een rijtje en loopt de communicatie voortreffelijk. En als het IRS wordt genoemd, blijkt dat de band met dit instituut van oudsher erg hecht is vanwege onder meer de vele stikstofproeven die op zijn bedrijf hebben gelegen. "En daar leer je veel van," laat Ad ons weten. Evenals van de proeven door onder meer B.A.S.F. op het gebied van bladschimmelbestrijding. Voor veldproeven, ook in andere gewassen, staat de maatschap Hanse altijd open.

Afzet

De suikerbieten gaan uiteraard, tot volle tevredenheid, naar Suiker Unie. Ondanks het feit dat de coöperatieve gedachte van 'gelijke monniken, gelijke kappen' hem erg

aanspreekt, hebben ze op het bedrijf een mix van coöperatie en particulier. "Onze gesprekspartners blijven scherper als je over meer informatie beschikt en dat legt het bedrijf zeker geen windeieren". Desgevraagd antwoordt Ad dat ze onder meer zaken doen met Meijer en Schaap voor de pootaardappelen, met Aviko voor de consumptieaardappelen, het graan gaat naar Agrifirm Plant en het bedrijf Blank. De witlof-pennenteelt loopt al 26 jaar via N.O. bv, dat als tussenpersoon fungeert op het gebied van voorlichting en afzet. Hun pennen gaan naar Hameno in Sexbierum.

Mechanisatie

Zoals gezegd zijn er 5 Deutz trekkers op het bedrijf in de vermogensklasse van 85 tot 165 pk. Daarnaast zagen we nog een kleine Ford voor huis- en tuingebruik. De bieten worden gerooid door een Riecam en de aardappelen en de witlof door een De Wulf rooier. Verder zagen we een maaidorser, enkele getrokken landbouwsputten, een haspel, materiaal voor het sorteren van de pootaardappelen en alles wat verder nodig is voor de werkzaamheden op een groot akkerbouwbedrijf.

Toekomst

In tegenstelling tot enige jaren geleden heeft onze gesprekspartner momenteel een rotsvast vertrouwen in de toekomst van het bedrijf. De waardering voor de akkerbouw neemt duidelijk toe, vooral wanneer we het afzetten tegen de 9 miljard mensen die op termijn moeten worden gevoed. Ook voor de suiker ziet men perspectief. Als Suiker Unie erin slaagt om het bietensaldo ruim boven het tarwesaldo te houden, dan zijn er op dit bedrijf mogelijkheden genoeg om het areaal uit te breiden. Het enige wat op dit moment ontbreekt, is duidelijkheid over de opvolging en dat zouden Ad en zijn broers Johan en Henri toch graag geregeld zien.

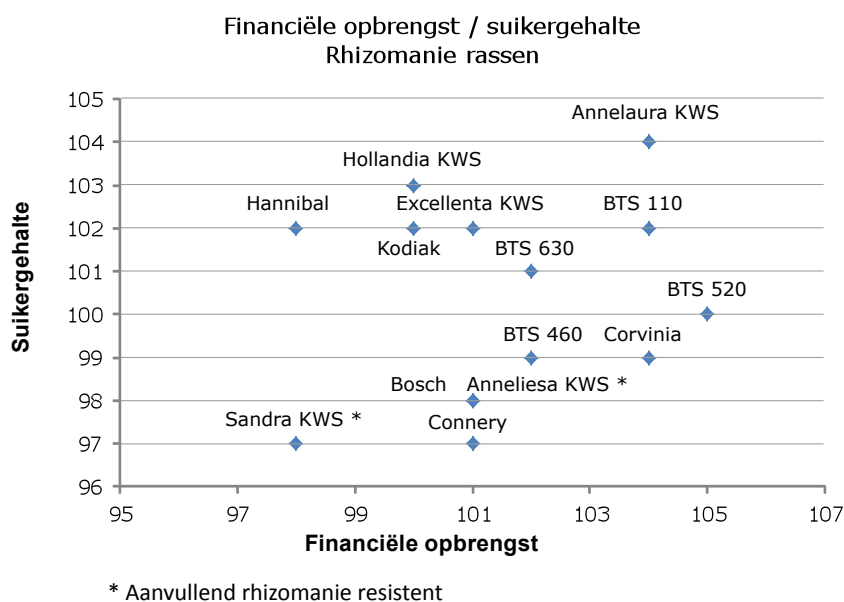

De belangrijkste machine op een akkerbouwbedrijf

Een goed gebruik van genetica is een mogelijkheid om de doelstelling 18-18-90 te halen. Een produktiestijging van 2% vind je bij geen ander gewas terug!

Goed zaaien betekent goed oogsten

Het voorwoord van deze 'Bietenteler' verwijst er al naar. Het wegvallen van de Europese suikerregeling in 2017 dwingt de teler nu al tot nadenken over de toekomst van de bietenteelt op zijn bedrijf. 16 ton suiker per hectare in 2018 is het nieuwe devies. Veel telers zien dit als een uitdaging, andere zullen zich eens achter de oren krabben en zich afvragen of dit voor hen wel haalbaar is. Hoe dan ook, de rassenkeuze, maar dan wel de juiste, is en blijft de basis voor hoge suikeropbrengsten. In dit artikel hierover meer.

Wat leerden we van 2014?

Hoge tot zeer hoge suikeropbrengsten per hectare zijn in Nederland mogelijk. Graag verwijzen we voor een gelijk van deze stelling naar de bedrijfsreportage elders in dit blad. Dit betekent dus dat men als teler de juiste dingen op het juiste moment moet doen, en zaaien is daar een onderdeel van. Goede momenten voor de zaaibedbereiding en het zaaien van suikerbieten zijn in het voorjaar sporadisch. Op zo'n moment moet je er als teler staan. Gaat het geschikte moment voorbij, dan wordt er geïmproviseerd, meestal onder ongunstigere

weersomstandigheden, en dat ziet men dan weer terug in minder goed zaaierwerk, slechtere plantverdeling, minder goede beworteling en dergelijke. Kortom, verre van ideaal. In 2014 gingen de voorjaarswerkzaamheden bijna vanzelf, al was het door de zachte winter zonder vorst op veel plaatsen op de kleigronden moeilijk om een goed zaaibed te krijgen. Het weer na zaai was van dien aard dat de meeste percelen eind mei al het veld dicht hadden en de zonne-energie voor de volle 100% konden benutten voor de assimilatie. Ook viel er voldoende, in sommige gebieden van Neder-

land zelfs te veel, neerslag met een positief effect op de opbrengstontwikkeling. Juli en augustus waren broeierig, wat de bestrijding van phytophthora erg kostbaar maakte. Parallel hieraan ontwikkelde zich de druk van de bladschimmels en was het erg belangrijk om het moment van de tweede bespuiting zeer nauwkeurig te bepalen. Dit laatste ging, door oogstwerkzaamheden, op meerdere plaatsen mis met als gevolg veel, en op sommige percelen zelfs ernstige aantastingen, met name cercospora. Dit is dan ook een leermoment voor de Nederlandse bietenteelt en een les uit 2014, want hoe men het wendt of keert, zo'n aantasting kost suiker.

De oogst, verladen en transport verliepen, in ieder geval tot het drukken van dit magazine, nagenoeg zonder problemen. Ook de verwerking in de fabrieken verliep en verloopt zeer voorspoedig met hoge capaciteiten (tot 52.000 ton) per etmaal. Teelttechnisch gezien over het algemeen dus een vlot verlopen jaar, waarbij het weer ook nog eens goed meewerkte. Hiermee is één gedeelte van de zeer hoge suikeropbrengst van ruim 15.000 kilo per hectare in 2014 verklaard. Het andere deel hadden de telers al geregeld in augustus 2013 (bij de vroegbestelling) en in december 2013 bij de hoofdbestelling van het bietenzaad. Een goede zaadbestelling op basis van het juiste ras met de juiste resistentie(s) is en blijft de basis van de teelt.

Rassensituatie voor 2015

Net als voor 2014 zijn er voor het nieuwe teeltjaar weer belangrijke verbeteringen te zien, vooral in de dubbelresistente rassen. De rassen

Steeds vaker ziet men percelen met een doorbraak van de rhizomanieresistentie

met resistentie tegen bietencysteaaltjes gaan er in de financiële opbrengst weer op vooruit. In alle segmenten komen er nieuwe rassen met aanvullende resistentie tegen varianten van het rhizomanievirus. Ook drievoudig resistente rassen (tegen rhizomanie, rhizoctonia en bietencysteaaltjes) komen in 2015 op de markt.

Duurzaamheid naast resistentie nu ook van belang bij rassenkeuze

Twee zaken moet de Nederlandse bietenteler zich afvragen bij de rassenkeuze: hebben de bietenpercelen van 2015 last van rhizoctonia en/of bietencysteaaltjes? Deze zaken bepalen uit welk segment de teler moet kiezen. Daarnaast moet de teler nagaan of er sprake is van de

eventuele aanwezigheid van een variant van het rhizomanievirus dat de bestaande resistentie doorbreekt. Voor het overige draait alles om de financiële opbrengst. Hierin zijn alle eigenschappen meegenomen die bij de uitbetaling van de bieten een rol spelen. Denk hierbij onder meer aan grondtarra, suikergehalte en winbaarheid. Daarnaast vraagt de teler zich af, of hij met de rassenkeuze ook voldoet aan duurzaamheidsparameters zoals bijvoorbeeld een lage grondtarra en een hoog suikergehalte. De productie van zoveel mogelijk suiker en zo weinig mogelijk tarra per hectare betekent een besparing op onder meer transport- en verwerkingskosten en is dus duurzaam.

Aanvullende rhizomanieresistentie

Het valt niet te ontkennen dat jaarlijks heel wat telers worden geconfronteerd met de oude rhizomaniesymptomen. Hierbij moeten we denken aan 1) veel blinkers (meer dan 2-5%); 2) bieten met een insnoering en 'wortelbaard'; 3) bruine haarvaten bij doorsnijden, als gevolg van verstopping. In de meeste gevallen valt het suikergehalte op deze percelen ook erg tegen. In deze situatie is het verstandig om een ras te kiezen met aanvullende rhizomanieresistentie. Bij de rhizomanierassen heeft het ras Sandra KWS deze aanvullende resistentie, evenals het nieuwe ras Anneliesa KWS en het drievoudig resistente ras Lieselotta KWS. Dit geldt ook voor het bietencysteaaltjes resistente ras Florena KWS. De genoemde rassen hebben een extra resistentie gen en vermeerderen de nieuwe virusvariant nauwelijks.

Rhizoctonia houdt de gemoederen bezig

Als men de signalen van de Duitse suikerfabrieken goed interpreteert, dan was 2014 een rhizoctonia jaar. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat de Duitse telers een groter accent leggen op bietencysteaaltjesresistentie dan op rhizoctoniareistentie. Feit blijft dat men zich in Nederland, zeker in de natte maanden juli en augustus, veel zorgen maakte over deze aantasting. De juiste rassenkeuze

Uiteraard moet het kostbare uitgangsmateriaal op de juiste manier in de grond worden gebracht

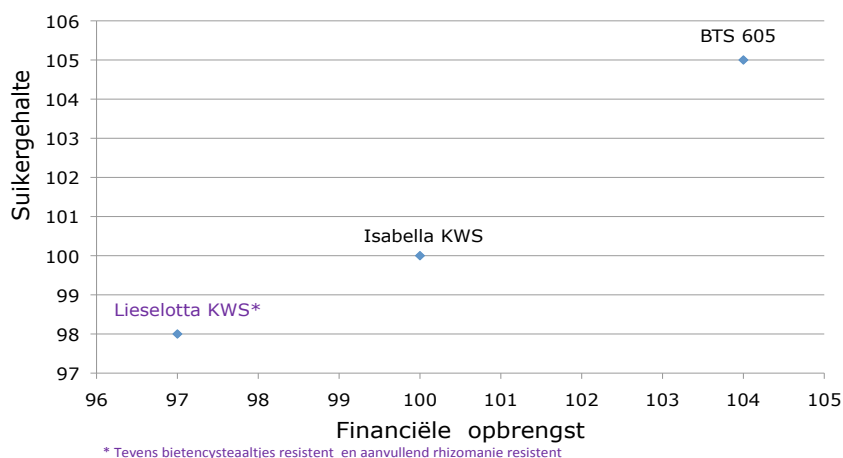
zorgde ervoor dat de ziekte maar sporadisch tot problemen heeft geleid. Rhizoctonia is en blijft dan ook een moeilijk vraagstuk, omdat men nooit met zekerheid kan voorspellen of de ziekte op een perceel zal voorkomen. Eén ding is duidelijk: als in een gebied (denk bijvoorbeeld aan Zuidoost-Nederland) veel rhizoctonia voorkomt en in het bouwplan regelmatig goede waardplanten (maïs, gladiolen, lelies en enkele vollegrondsgroenten) aanwezig zijn, dan is het risico groot. In deze situatie geldt maar één advies: kies rhizoctoniarésistent.

Tot geluk van de betreffende telers is er voor 2015 weer een nieuw rhizoctoniaras bijgekomen dat qua financiële opbrengst de lat weer wat hoger legt. Qua rhizoctoniarésistentie scoort dit ras echter een 3,5. De rassen Isabella KWS en Arrival scoren met een 3,0 beter en worden door het IRS geadviseerd voor meer zekerheid. Over de zaaizaadbeschikbaarheid is momenteel nog niet veel te melden, al leert de ervaring dat die in zo'n eerste jaar beperkt zal zijn. "Toujours frapper" zeggen de Franse bietenteeltvoorlichters en daarmee bedoelen ze dat je een bepaalde boodschap regelmatig moet herhalen

Veldtoets rhizoctoniarésistentie

Financiële opbrengst / Suikergehalte Rhizoctonia resistente rassen

om ze goed weggezet te krijgen. In Nederland geldt dat voor het feit dat bij rhizoctoniarésistente rassen onder zware druk toch rot kan optreden, want de resistentie is nu eenmaal partieel. Daarom blijft het advies: naast het inzetten van resistente rassen is aandacht voor structuur, pH, organische stof en bouwplansamenstelling essentieel om schade door rhizoctonia te voorkomen.

Bietencysteaaltjes

Bietencysteaaltjes zouden een teler,

met uitzondering van landruil, niet hoeven te verrassen. Door regelmatig naar de wortelontwikkeling te kijken, aangevuld met aaltjesonderzoek, kan de teler zich al een beeld vormen over het al of niet aanwezig zijn van deze 'beesten', zoals aaltjesonderzoek Molendijk de aaltjes noemt. Ook het vroegtijdig pleksgewijs slapen of plekken met symptomen van magnesiumgebrek kunnen wijzen op de aanwezigheid van bietencysteaaltjes. Hier is het advies dus ook duidelijk: kies partieel resistente rassen. Die beperken de schade en ook de vermeerdering van die aaltjes. Met ingang van 2015 zijn er rassen beschikbaar (BTS 990, Florena KWS en Maximiliana KWS) die onder niet besmette omstandigheden een financiële opbrengst geven die vergelijkbaar is met die van het beste rhizomanieresistente ras. Met andere woorden: deze rassen geven ook op percelen zonder bietencysteaaltjes een hogere opbrengst. Bij grondruil, of als u als teler bent vergeten om een grondmonster te laten nemen, is het verstandig om te kiezen voor één van deze 3 rassen.

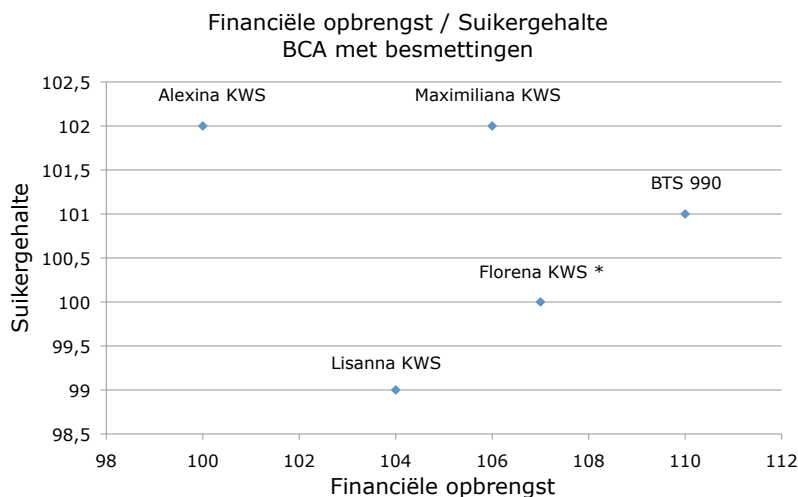
Rhizoctonia en bietencysteaaltjes

Op een gedeelte van de percelen in het rhizoctoniagebied komen ook bietencysteaaltjes voor. Vaak is dit het gele bietencysteaaltje. Tot op

heden was een rhizoctoniaresistent ras dan de enige goede keuze. Nu zijn er rassen die naast rhizoctonia ook resistent zijn tegen bietencysteaaltjes. Lieselotta KWS is hier een voorbeeld van. Op percelen zonder bietencysteaaltjes is de financiële opbrengst duidelijk lager dan die van de rhizoctoniaresistente rassen. Maar, als er wel bietencysteaaltjes in het geding zijn dan beperken deze rassen de opbrengstschade. Bovendien, niet onbelangrijk, is de vermeerdering van de bietencysteaaltjes dan minder.

Hulpmiddelen bij de rassenkeuze

Zoals eerder vermeld, geeft de financiële opbrengst voor de meeste telers een goede indicatie van welk rendement hij van een ras kan verwachten. Er zijn situaties, denk aan structureel hoge grondtarra of laag suikergehalte, waarin het te overwegen is om een andere keuze te maken. Rassen

* Tevens aanvullend rhizomanie resistent

met een hoog cijfer voor suikergehalte of lage grondtarra kunnen dan eerder de juiste keuze zijn. Om dit voor zichzelf te berekenen, heeft de teler de mogelijkheid om één en ander door te rekenen met de IRS-

applicatie 'rassenkeuze en optimaal areaal' op www.irs.nl. Bovendien krijgt de teler zo informatie over de beschikbaarheid van de rassen (ook over tweedejaars materiaal) en over de kweker.

Ga voor zekerheid: it's all in the seed.

ISABELLA KWS

- Vertrouwde zekerheid!
- Meest uitgezaaide ras in 2014!

www.kwsbenelux.com

KWS
Seeding the future
since 1856

Op dit bedrijf, met 535 hectare suikerbieten, vond de eerste Poolse Beet Europe plaats

Na Lelystad in 2010 en Selingenstadt (Duitsland) in 2012 presenteerden zich op 2 oktober 2014, onder leiding van Südzucker Polska, meer dan 60 fabrikanten van machines voor de bietenoogst en grondbewerking in de Woiwodschaf Opper-Polen (535 hectare suikerbieten) in het gehucht Dobieszów gelegen 80 km links van Katowitze.

Beet Europe 2014 voor het eerst in Polen

Minder bezoekers

De weg Roermond Dobieszów is één grote autoweg van precies 1.000 kilometer lang. Niet lang na Dresden rijdt men Polen binnen en krijgt de chauffeur van Tom

Tom de instructie: "Volg deze weg gedurende 411 kilometer" (N.B. Roermond – Groningen is 300 km). Dit om aan te geven welke afstanden de bezoekers moesten overwinnen om Beet Europe 2014 te bezoeken.

Deze afstanden, naast het feit dat Polen niet beschikt over een instituut, zoals in Nederland het IRS, om metingen te doen aan rooiers, laders en dergelijke, is waarschijnlijk de reden waarom het bezoekersaantal tegenviel. Met andere woorden, het wedstrijdaspect tussen de diverse merken ontbrak en dat maakt een bezoek minder interessant. Konden de organisatoren in Nederland en Duitsland veel meer dan 10.000 bezoekers welkom heten, in Polen bleef de teller ergens tussen 4.000 en 5.000 steken.

Grote verschillen

Zijn de bedrijven in het voormalige Oost-Duitsland allemaal tamelijk grootschalig, zodra men de grens overgaat, verandert dit beeld abrupt. Zo rijdt men langs giga-grote percelen om van het ene op het andere moment in een gebied te komen met heel veel kleine tot zeer kleine percelen strooksgewijs naast elkaar. Deze percelen zijn van de zelfstandig gebleven Poolse boeren die nooit zijn opgegaan in de grote bedrijven zoals die onder het communisme zijn ontstaan. Dit

Ook in Polen wordt de mechanisatie afgestemd op grootschaligheid

is één verschil, grote versus kleine percelen. Een tweede verschil is de mechanisatie. Van grote tot zeer grote (rups-) tractoren op de moderne bedrijven tot 60 jaar oude Ursus of Belarus tractoren op de privébedrijven, uiteraard met de bijbehorende apparatuur zoals één-schaar ploeg, triltandcultivator en nokkenrad-zaaimachine met treeplank. Men was dan ook volop bezig met de uitzaai van de wintergranen waarbij de uitlaten rookten alsof ze aan hun laatste bedrijfsuur bezig waren. Een derde opvallend verschil is de methode van gewasbescherming. Waren de suikerbieten op de kleine percelen nagenoeg allemaal bruin en verdord van de bladschimmels, op de grote percelen waren de bieten, zoals het de bedoeling is, mooi groen en gezond. Naast het gebrek aan kennis zullen de financiën hierbij ook wel een rol van betekenis spelen. Al met al interessant om deze verschillen met eigen ogen te kunnen waarnemen maar evengoed veel respect voor de wijze en de gedrevenheid waarmee de Poolse collega's het hoofd boven water proberen te houden.

Een beetje geschiedenis over de Poolse suikerindustrie

1801 De eerste suikerfabriek ter wereld wordt gebouwd in Konary door de Duitser chemicus Franz Karl Achard.

Situatie in 2014

Onderneming	2012/2013	2013/2014	Referentie %	Aantal fabrieken
KC	549.632	549.632	39,10	7
Pfeifer&Langen	371.621	371.621	26,44	4
Südzucker	351.870	351.870	25,03	5
Nordzucker	132.485	132.485	9,43	2
Totaal	1.405.608	1.405.608	100,00	18

1826 De eerste suikerfabriek van het koninkrijk Polen opent haar deuren in het plaatsje Czystocice.

1826-1914 Gelijk met de industriële ontwikkeling ging ook de opschaling bij de suikerindustrie. Toen Wereldoorlog I uitbrak, telde Polen 101 suikerfabrieken.

1918-1939 Er worden suikerfabrieken gesloten maar er ontstaan, in hun plaats, ook weer nieuwe fabrieken (in totaal zijn er 61 fabrieken actief en de suikerindustrie is één van de leidende branches in de agro-industrie).

1945-1989 Na Wereldoorlog II, waarin de Poolse industrie zwaar had geleden, ontstonden plannen om, onder een geleide economie en centraal geleid door de communistische regering, de suikerindustrie nieuw leven in te blazen. Een gebrek aan rationeel management, hoge verwerkingskosten, lage arbeidsproductiviteit en het feit dat politiek boven economie ging, maakte de suikerin-

dustrie, vanaf halverwege de jaren 70 tot aan het eind van het communisme, afhankelijk van staatssubsidies.

1990-2014 De laatste 25 jaar vormen definitief één van de meest dynamische perioden van de Poolse suikerindustrie, niet alleen door verandering van eigendom en structuur, maar ook door wettelijke verandering als gevolg van de aansluiting bij Europa. Verandering van het politieke systeem opende de weg naar mogelijkheden voor de industrie om grote veranderingen door te voeren op velerlei gebieden, niet het minst op het technische.

Momenteel is Polen de derde suikerfabrikant van Europa met 36.000 bietentelers, met in 2014 een gemiddelde suikeropbrengst per hectare van net geen 10.000 kilo. Er is dus, voor de Poolse telers, nog een weg te gaan.

De demonstratie

Het weer tijdens de manifestatie had beter gekund. Op de dag zelf was het zwaar bewolkt en begon het in de loop van de middag licht te regenen. Veel bezoekers verlieten dan ook, jammer genoeg, ruim voor sluitingstijd de plaats van handeling.

Ochtendprogramma

Dit stond in het teken van bietenrooien en afvoeren zowel naar de hoop als naar de fabriek. Hiertoe waren 3 grote fabrikanten van bietenrooiers aanwezig. Grimme demonstreerde de MAXTRON 620 en de REXOR 630. Holmer/Agrifac was aanwezig met de LIGHT TRAXX en de TERRA DOS T4-40. Ropa tenslotte toonde een primeur met de TIGER 5

De verschillen zijn wel erg groot, dit kost suikeropbrengst

De grootste combinatie kan niet boeien als het weer tegenzit

maar was ook aanwezig met de EURO-TIGER V 8-4 en de PANTHER. In Duitsland en dus ook in Polen onderscheidt men drie kopsystemen, namelijk 1) standaard koppen; 2) exact-koppen en 3) ontbladeren. Alle drie leiden ze tot goed kopwerk, al stellen de eerste twee systemen hogere eisen aan afstelling van de machine en kennis van de chauffeur. Rooiers worden niet alleen zwaarder maar ook duurder. Het devies is dat een rooier moet rooien en niet transporteren. Er werden dan ook diverse oplossingen getoond om de bieten van de rooier aan de hoop te krijgen. Het laden van de bieten gebeurt in Polen ook met de zogenaamde 'bietenmuizen'. Alle bekende merken waren aanwezig. Nieuw was de, door Brettmeister ontwikkelde,

Geschikt voor bedrijven met 535 hectare suikerbieten

Voorbeelden van zelfrijdende en getrokken afvoer van bieten

muis voor achter de trekker. Heel compact, relatief goedkoop maar alleen geschikt voor smalle hopen.

Alhoewel bodemdruk in Polen geen item was, kan men via de 'hondengang' de hoge bodemdruk wel verdelen

Middagprogramma

Na een pauze van twee uur, waarin de deelnemers en de bezoekers zich te goed konden doen aan de plaatselijke gerechten, bier en koffie, werd de draad weer opgepakt.

Een lange stoet van voornamelijk zware trekkers en brede machines op het gebied van ploegen, NKG (niet-kerende-grondbewerking), zaaibedbereiding en dergelijke paradeerden langs het publiek met een toelichting die vakkundig werd voorgelezen door een extern ingehuurd presentator. Vervolgens togen al deze machines naar de percelen waarop 's morgens de bieten waren gerooid en toonden daar, op vol vermogen, hun mogelijkheden. Zeer indrukwekkend maar niet interessant voor de particuliere Poolse akkerbouwer.

In gezellig samenzijn wordt de inwendige mens versterkt

Profielkuil altijd interessant

"Als we iets doen, doen we het goed" moet de gedachte zijn geweest bij het aanleggen van deze, door een kraan gegraven, profielkuil. Tot ruim een meter diep was te zien dat bietenwortels, mits niet gehinderd door storende lagen (in dit geval een strodek) tot meer dan een meter diep kunnen gaan. De voorlichters van de suikerfabriek en LIZ (landwirtschaftlicher informationsdienst zuckerrüben) hadden over belangstelling niets te klagen.

Meningsvorming en gedachtenuitwisseling

Naast al het getoonde machinengeweld was er, in een grote tent, ruimte voor overleg en discussie met alle bij de bieten-teelt betrokken partijen. Hierbij moet men denken aan bietenzaadhuizen, leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen, groenbemesters en meststoffen, maar ook aan automatiseringsbedrijven en bedrijven op het gebied van spuittechniek (spuitdoppen en

De mechanisatie ontwikkelt zich net zo snel als bij ons

dergelijke). Daarnaast, maar dat was buiten, was er ruimschoots aandacht voor de vorstbescherming van de gerooide bieten. Dit werd gedemonstreerd met het vanuit Duitsland bekende Klündersysteem dat het vliesdoek niet alleen kan aanbrengen maar ook weer kan oprollen.

Storende lagen, zoals hier ondergeploegd stro, zijn funest voor een diepe wortelgroei

Klündersysteem makkelijk aan te brengen. Nadeel: de voet van de hoop is niet beschermd

Uitstekend groeiseizoen en vervolg op 'De Bietenteler' uitgave 1

Ontwikkeling en opbrengst van het gewas in 2014

8 augustus

Na grote hoeveelheden water in juli volgt een mooie maand augustus. Het perceel is op 2 augustus behandeld met Retengo Plust (1 liter per hectare)

Teler	Jan en Henk Peeters
Locatie perceel	Ysselsteyn (L)
Ras	Isabella KWS
Zaaidatum	26 maart
Oogstdatum	26 oktober
Suikeropbrengst	17,8 ton per hectare

19 september

16 graden Celsius. De bieten profiteren optimaal van deze omstandigheden

3 oktober

Het blad verkleurt maar een extra bespuiting is niet nodig i.v.m. de aanstaande oogst. De temperatuur blijft goed en in oktober valt een gemiddelde hoeveelheid neerslag

27 oktober

De bieten zijn geoogst! De opbrengstresultaten:

- 109,8 ton per hectare (netto gewassen)
- Suikergehalte 16,2%
- Win 89,2
- Suikeropbrengst: 17,8 ton per hectare

COLUMN

De pluim komt uit de fabriek... het is herfst!

In onze buurt wordt de herfst niet aangekondigd door vallende blaadjes. In de regio waar ik woon, de noordwesthoek van Brabant, betekent de rookpluim uit de schoorsteen van de suikerfabriek dat het weer najaar is. De bietenteelt hoort gewoon bij mijn dorp waar de grootste suikerproducent van Europa staat. Daar waar de mensen, tegen alle taalregels in, spreken van 'het fabriek' en peeën zeggen in plaats van bieten. Waar de bietenteelt voor werkgelegenheid zorgt.

Lang geleden reden we in het najaar bietenblad in de wei, als voer voor de koeien. Een zwaar karwei voor man en schoonvader, terwijl ik prinsheerlijk de trekker bestuurde. De geur van vers bietenblad! Jaarlijks zag ik de loopruimte op het erf kleiner worden als de bieten in de opslag werden gereden. Nou, daar is geen vrouw blij mee, want de vette kleibieten leverden veel extra schoonmaakwerk in huis. Dat was nog niets vergeleken bij de klus om de hoop af te dekken met zeil. Er is bijna niets wat ik vervelender vond om te doen.

Lang geleden zaten we onverwachts zonder extra trekkerchauffeur, terwijl de gerooide bieten rechtstreeks naar de fabriek gereden moesten worden. Voor de grap zei ik dat ik wel zou rijden. Manlief vond het een goed idee; gaf me het vertrouwen. Met een tandemasser bieten laden, de weegbrug op, een monster laten steken, boven de put lossen en weer leeg wegen. De vrachtwagenchauffeurs keken me vreemd aan, net zoals veel andere boeren. Gaat dat wel goed? Ik vond het geweldig leuk en voelde me meer betrokken dan ooit bij de bietenteelt. Heb het jarenlang gedaan.

Toen ik voor een krant ging schrijven kwam ik weer op een andere manier tussen de bieten. Veel politici, waaronder Alexander Pechthold, kwamen op werkbezoek bij de fabriek en ik mocht verslag doen. Ik kreeg informatie uit eerste hand over de ontwikkeling van de bietenteelt, van de fabriek. Zag hoe het spoelwater van de bieten, met restjes blad, omgezet wordt in methaangas. Dat ging hier toch maar mooi om onze bieten! Ik lag als teler een streepje voor op de andere journalisten.

Een paar jaar geleden stond ik als verslaggever, met camera, op een meter afstand van toen nog Prins Willem Alexander. Hij opende de biovergister waar bietenpulp omgezet wordt in groen gas. Grote namen uit de agro-industrie, politici en hoogwaardigheidsbekleders hielden speeches. De suikerbiet heeft de toekomst: van suiker tot plastic, van medicijnen tot groen gas, biobased economy. De biet is booming business. En daar ben ik best wel trots op.

Desi Dingemans

Deloitte deed in opdracht van onder andere Suiker Unie onderzoek naar de concurrentiepositie van gewassen in Noordwest-Europa op de internationale afzetmarkt van producten die door fermentatie zijn verkregen.

Akkerbouwers hebben goud in handen

Probleemstelling

De verwachting is, dat op termijn, de productie van o.m. suiker in Noordwest-Europa zal toenemen. Hoe is dan de concurrentiepositie voor fermentatieproducten zoals:

1. ethanol
2. citroenzuur
3. melkzuur
4. vitaminen en antibiotica

ten opzichte van elders geteelde, en voor dit proces geschikte, gewassen? Deloitte stelt in het onderzoek dat de wereldmarkt van fermentatieproducten een omvang heeft van € 100 miljard. Daarvan wordt 87% gerealiseerd in de productie van ethanol.

Bieten, letterlijk, tot aan de horizon waar hoop gloort voor de toekomst

Wat is fermentatie?

Fermentatie is in de biochemie het omzetten van biologische materialen (substraat) met behulp van bacteriën, celculturen of schimmels. Hetzij in afwezigheid van zuurstof (anaëroob) of in aanwezigheid van zuurstof (aëroob). In de voedingsindustrie wordt dit proces veel gebruikt. Voorbeelden zijn:

1. de productie van alcohol door gisting van suiker
2. gisting van brood
3. fermentatie van vlees in salami
4. omzetting van melksuiker in melkzuur bij de productie van yoghurt
5. productie van zuurkool

BBP oftewel Biorenewables Business Platform

Volgens vertegenwoordigers van dit platform kan de grondstoffenproductie investeringen aantrekken ter waarde van € 5 miljard tot € 10 miljard. De opdracht was om een vergelijking te maken tussen gewassen geteeld in Noordwest-Europa en bijvoorbeeld tapioca uit Thailand, maïs uit de Verenigde Staten en suikerriet uit Brazilië als grondstof voor fermentatie. Volgens de onderzoekers groeit het aantal toepassingen. Steeds meer producten, zoals hierboven genoemd, kunnen door middel van fermentatie worden verkregen.

Waar staat BBP voor?

De overall doelstelling van het BBP is het stimuleren van een duurzame ontwikkeling van de Bio Based Economy (BBE) in Neder-

Nederland is verrassend sterk gepositioneerd om de fermentatie industrie te voorzien van suikers en afgeleide producten. Vooral de suikerbiet is een interessante grondstof.

Er zijn veel hectaren nodig om deze machine efficiënt in te zetten

land waarbij de vervanging van fossiele grondstoffen (zijn eindig) en het creëren en benutten van kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven hand in hand gaan. Het uiteindelijke streven is een vervanging van minimaal 30% van de behoefte aan fossiele grondstoffen door groene grondstoffen in 2050. In een Bio Based Economy gaat het dus over het gebruik van biomassa voor niet voedsel toepassingen zoals bijvoorbeeld

fermentatie. In het kader van deze doelstelling ontving Deloitte de opdracht voor genoemd onderzoek met voor Nederland zeer positieve resultaten.

Toekomst

Eind september 2017 verdwijnen in de EU de productiequota voor suiker en isoglucose. De onderzoekers van Deloitte verwachten tegen die tijd een sterke stijging van de suikerproductie.

Noordwest-Europa zou dan wel eens 2 tot 4 miljard ton suiker extra op de markt kunnen brengen, die dan ook zijn weg kan vinden naar de fermentatie-industrie. Deze verwachting is onder meer gebaseerd op het feit dat in dit gebied van de wereld op de meest efficiënte manier suikerbieten kunnen worden geteeld, wat onder meer in de bedrijfsreportage op pagina 4 nog eens wordt onderstreept.

Conclusie

Nederlandse bietentelers horen tot de beste van de wereld. Op een zeer efficiënte wijze produceren ze veel suiker per hectare. Deze suiker is naast een toepassing in de voedingsmiddelenindustrie zeer geschikt voor fermentatie in de chemische industrie. Deze wetenschap verleide een inleider op een bijeenkomst voor akkerbouwers ooit tot de opmerking: "Jullie hebben goud in handen, we moeten het er alleen nog uit halen."

Agenda

Belangrijke beurzen en evenementen december 2014 en juli 2015

16 t/m 18 december 2014
Rundvee & Mechanisatie
vakdagen Venray
 De Voorde 30 – 5807 EZ Venray
www.evenementenhal.nl/venray

16 t/m 18 december 2014
AgroExpo Assen
 TT Hal Assen
 De Haar 11 – 9405 TE Assen
www.landbouwwakbeurs.nl

2 juli 2015
Praktijkdag bieten&cichorei
 PPO Vredepeel
 Vredeweg, Vredepeel
www.wageningenur.nl/suikerbietencichorei2015

Noteer de data
 alvast in uw agenda.

In volgende editie van

De Bienteler

Groeiseizoen 2015

Verslag Praktijkdag bieten&cichorei

Op bezoek bij:
 Een kweker van suikerbietenrassen

Maximale zekerheid: it's all in the seed.

FLORENA KWS

- Bietencysteaaltjes resistent
- Aanvullend rhizomanie resistent (AYPR)
- Hoge financiële opbrengst onder besmette én niet besmette omstandigheden

Bron: CSAR, november 2014

www.kwsbenelux.com

KWS

Seeding the future
since 1856